

raspraviti po načelima transportnog prava, a to znači da vozarinu plaća primalac. Nesporno je da između pošiljaoca i vozara nije ugovoreno da vozarinu treba platiti pošiljalac, već da je pošiljalac vozaru dao samo nalog za prijevoz i predao vozaru robu na prijevoz. Odatle proizlazi obaveza primaoca - tuženoga na plaćanje vozarine. Visina vozarine među strankama nije sporna. Kraj iznesenoga potpuno je neodlučno što je između prodavaoca i kupca bilo ugovoreno kupoprodajnim ugovorom (tj. između pošiljaoca kao prodavaoca i primaoca tuženog kao kupca robe). Iz iznesenih razloga valjalo je uvažanjem žalbe tužiteljeve pobijanu presudu preinačiti i tužbenom zahtjevu, koji kako je rečeno u pogledu visine nije sporan, udovoljiti. Odluka o troškovima prvostepenog i drugostepenog postupka temelji se na propisima čl. 144, 153. i 155/2 Zpp".

V.V.

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Prvostepena presuda br. IV-P-444/71
od 10.XI.1972.

Vijeće: Gavro Badovinac, Petar Koceić, dr Lucijan Kos

Prijevoz stvari morem - Brodarova odgovornost - Primaočeva aktivna legitimacija - Klauzula ugovora o prijevozu o nadležnosti suda - Otpad kore od drveta - Primalac-špediter koji primi od brodaru teret na osnovi teretnice aktivno je legitimiran prema brodaru iako nije vlasnik tereta - Klauzula ugovora o prijevozu o nadležnosti suda ne obavezuje primaoca koji prima teret na osnovi teretnice, premda se teretnica poziva na klauzule ugovora o prijevozu - Za valjanost te klauzule potrebno je da primalac potpiše sporazum o nadležnosti suda - Brodar ne odgovara za manjak drveta ako se utvrdi da je manjak nastao ljuštenjem kore s drveta - Primalac je, na brodarov zahtjev, dužan očistiti brod od oljuštene drvne kore

Tužitelj je primalac, a tuženik je brodar.

Nesporno je među strankama da je tuženi svojim brodovima, "Olau Jarl" i "Olau Gorm", izvršio prijevoz celuloznog drveta iz kanadske luke Saint John u luku Ploče, po teretnicama od 22. V 1970. i 17. VI 1970. g; da je po teretnici od 22. V 1970. g. bilo ukrcano 2.573,35 corda, a po teretnici od 17. VI 1970. g. bilo je ukrcano 2.259,03 corda celuloznog drveta; da su odnosni brodovi iskricali u

luci Ploče odnosi teret; da je tužitelj kao primalac robe po teretnicama protestirao tuženom brodaru da je brod "Olau Jarl" isporučio 92,70 corda manje, nego je naznačeno u teretnici, a brod "Olau Gorm", 129,39 corda manje.

Sporno je medju strankama da li je tuženi brodar dužan tužitelju platiti za manje isporučeni teret iznos od USA \$ 9.947,87 i Can. \$ 8.397,23, na ime odštete.

Količinu ukrcane robe tužitelj dokazuje fotokopijama teretnica i protesta, a količinu manje iskrcane robe dokazuje protestima od 14. VI 1970. g. i 13. VII 1970. g. te certifikatima "Jugoinspekta", a iznos štete dokazuje fakturama.

Tuženi se protivio u cijelosti tužbenom zahtjevu. Istakao je prigovor nenadležnosti suda, nedostatke aktivne legitimacije na strani tužiteljevoj, neosnovanosti tužbenog zahtjeva u osnovi i visini. Ističe da je u brodarskim ugovorima od 8. V 1970. g. i 13. V 1970. g, koje je sklopio tuženi kao brodar s naručiteljem brodova, ugovorena arbitraža u Londonu i to klauzulom br. 35 koja glasi:

"Arbitraža, ako je bude, provest će se u Londonu" (Arbitration if any, to be settled in London). Obzirom na to, ističe tuženi, za spor koji se odnosi na manjak isporučenog drveta iz brodarskog ugovora nije nadležan Viši privredni sud, već arbitraža u Londonu, jer se klauzule teretnice pozivaju na brodarski ugovor riječima: "Svi ostali uslovi i izrazi, kao i izuzeci sadržani u brodarskom ugovoru, smatraju se uključeni" (All the conditions, terms, and exceptions contained in the Charter-Party are herewith incorporated), pa se odnosna uglava brodarskog ugovora proteže i na tužitelja kao primaoca robe po teretnici, iako je tužitelj primalac robe po bianco indosiranoj teretnici. Ističe dalje da tužitelj nije postao vlasnik robe niti stvarni primalac, pa stoga nije ni aktivno legitimiran.

Konačno ističe da ni na jednom brodu tuženikovu nije bilo manjka. Celulozno drvo prevoženo je s korom. Prilikom iskrcaja tužiteljevi radnici nisu iz brodova iskricali velike količine kore, te su zapovjednici oba broda tužitelju protestirali zbog te činjenice. U protestu izričito je navedeno da je u skladištima broda ostala znatna količina kore, koja je dio tereta, te da tužitelja drže odgovornim za eventualni manjak u isporuci tereta, kao i za troškove čišćenja brodskog skladišta. Kasnije je tuženi tužitelju i njegovom nalogodavcu ispostavio račune za čišćenje broda od kore, koje račune ni tužitelj ni njegov nalogodavac do podnošenja odgovora na tužbu nisu platili tuženom, pa stoga traži protutužbom da mu tužitelj naknadi troškove iskrcaja kore u iznosu od 503,69 USA \$.

Nakon provedene rasprave sud je odbio tužbeni zahtjev u cijelosti, a protutužbeni zahtjev djelomično i to iz slijedećih razloga:

Prigovori tuženoga u pogledu nenadležnosti suda, nedostatka aktivne legitimacije na strani tužiteljevoj, nisu uvaženi.

Nadležnost ovoga suda osnovana je na okolnosti da je tužitelj primalac robe po teretnici, koja je glasila "Po naredbi" bez naznake po čijoj je naredbi, pa je odnosnu teretnicu s bianco indosamentom indosirao krcatelj. Izvršenjem takovog indosamenta, odnosno teretnice po naredbi postale su teretnice na donosioca. Kad je tužitelj primio takove teretnice, on je stekao samostalan zahtjev prema brodaru na izručenje tereta, pa s tim u vezi i na sve zahtjeve koji se odnose na obaveze tuženoga kao brodara prema posjedniku teretnica na donosioca. Samim tim tužitelj je legitimiran ne samo na zahtjev da mu se izruči teret u količini i vrsti kako je opisan u teretnicama, nego i na svaki zahtjev koji bi mogao nastati u vezi sa prijevozom i izručenjem odnosnoga tereta. Okolnost da li je tužitelj kao špediter registriran za trgovinu drvom ili ne, na odnose koji nastaju iz zahtjeva imaoca teretnice prema brodaru, takove okolnosti nemaju nikakvog utjecaja. Naime, špediter kao primalac nastupa u vlastito ime, te ima u odnosu na brodara sva prava koja proistječu iz teretnice koje je on zakoniti imalac. Obzirom na to prigovor nedostatka aktivne legitimacije na tužiteljevoj strani nema osnove.

Što se tiče prigovora nenadležnosti suda u vezi s činjenicom da se teretnice pozivaju na brodarski ugovor, s jedne strane, a s druge strane da odnosni brodarski ugovor sadrži arbitražnu klauzulu - valja istaći da ni taj prigovor tuženoga nije mogao biti uvažen. Naime, za valjanost klauzule o arbitraži - tj. ugovora o izbranom sudu - u smislu odredaba čl. 439 Zpp-a, a koji je propis prinudne naravi, da bi takav ugovor bio punovažan, potrebno je da on bude zaključen u pismenom obliku. Pismeni ugovor o nadležnosti izbranog suda postoji samo ako je pismeno koje sadrži taj ugovor potpisano od strane osoba u sporu, odnosno ako su u nekom drugom odgovarajućem pismenu ovakove izjave posebno potpisane. Za postojanje takovog pismenog ugovora odlučna je činjenica da li je odnosni ugovor, odnosno ugovornu klauzulu, potpisala stranka u sporu. Puko pozivanje neke isprave kao što je npr. teretnica na neku drugu ispravu u kojoj je sadržan ugovor o izbranom sudu, a koji je potpisala neka treća osoba različita od imaoca teretnice, po nalazu ovoga suda ne može se smatrati pismenim ugovorom u smislu odredaba čl. 439 Zpp-a. Naime, teretnica

po naredbi kao vrijednosni papir prenosi se indosamentom. Imalac teretnice "po naredbi", koja je prenesena na njega, pa i onda kad se teretnica poziva na ostale uvjete brođarskog ugovora prihvaća prijemom takve teretnice i odnosne uglave ugovora, ukoliko nisu izričito protivne naravi posla. Ova okolnost medjutim ne upućuje da za primaoca teretnice vrijede i odredbe ugovora za koje se izričito traži da ih stranka koja ulazi u ugovor posebno potpiše. Upravo ova okolnost upućuje, a budući da je odredba čl. 439 Zpp-a prinudne naravi, da bi za valjanost ugovora o izbranom sudu u odnosu na primaoca iz teretnice bilo potrebno da primalac iz teretnice, koja se poziva na ostale uvjete brođarskog ugovora, izričito i u pismenom obliku prihvati arbitražnu klauzulu. Kako u predmetnom slučaju tužitelj kao primalac robe po teretnici i imalac prava iz teretnice, koja je na njega prenesena indosamentom, nije samim tim, a niti posebnim pismenom prihvatio uglavu brođarskog ugovora o arbitraži, to odnosna klauzula njega ne veže. Obzirom na to tužitelj je osnovano mogao podići tužbu za naknadu štete pred ovim sudom obzirom na okolnost da je izvršenje obaveze iz teretnice uslijedilo u Jugoslaviji, pa je stoga nadležnost ovoga suda osnovana na čl. 46 u vezi sa čl. 52, 54, 460, 467. i 470. Zpp-a.

Ispitujući osnovanost tužbenog zahtjeva i odgovornost tuženoga za pokazani manjak prilikom iskrcaja, sud je ocjenjujući sve okolnosti našao da tuženi nije odgovoran za pokazani i nastali manjak prilikom iskrcaja.

Iz provedenih dokaza, a napose i iz protesta tuženoga brođara, da tužitelj nije iskrcao velike količine kore drveta iz broda s jedne strane, a s druge strane iz nalaza i mišljenja vještaka očito je da manjka nije bilo, odnosno ukoliko bi ga bilo, da za tako nastali manjak tuženi kao brođar ne odgovara. Iz nalaza i mišljenja vještaka slijedi da je celulozno drvo sirovina za kemijsko iskorišćivanje šuma, a proizvodi se iz raznih vrsta drva i to u cjepanicama ili oblom drvetu. Izrada u oblicama najviše se primjenjuje u sjevernim zemljama Evrope i Kanade, te se celulozno drvo izrađuje u oblicama i stavlja u promet s korom. Kora se tretira kao otpadak, a u kemijsku proizvodnju ulazi samo netto masa drveta. Isporučeno celulozno drvo četinara vjerojatno je sječeno u mladjim šumama, a bilo je izrađeno u dimenzijama 5-20 cm debljine, te učešće apsolutnog iznosa kore u brutto masi drveta iznosi 10-13%. Ako se taj postotak kore primijeni na prevezeni teret brodovima, slijedi da bi za ukupnu masu tereta od 2.360,76 fathoma, na apsolutni iznos kore došla masa od 314,67 fathoma. Osim toga dolazi i do utezanja drveta i manipulativnih gubitaka radi opadanja kore, pa je

moćuć ukupan gubitak i u tom pogledu od 135,91 fathoma. Iz uporedjenja manjka koji je za oba broda naveden, 131,61 fathoma, i dopuštenog i mogućeg prirodnog i manipulativnog gubitka od 136 fathoma, slijedi da nema znatnije razlike i da je gubitak odnosno manjak iskrceanog drveta od onoga ukrceanog u granicama prirodnog kala. Za ocjenu pitanja brodarove odgovornosti za sporni manjak, a jer je prijevoz robe izvršen inozemnim brodom, primjenjuju se odredbe Medjunarodne konvencije o izjednačenju nekih pravila o teretnici.

Obzirom na takovu okolnost i činjenicu da za ovakav manjak tereta u smislu odredaba čl. 4, st. 2 slovo m) citirane konvencije brodar ne odgovara, valjalo je tužbeni zahtjev u cijelosti odbiti i presuditi kao u dispozitivu pod I.

Što se tiče protutužbenog zahtjeva sud je uzeo da je taj zahtjev djelomično osnovan. Naime tuženi je protestom od 9. 7. i 13. 7. 1970. g. zatražio od tužitelja da iz brodova u sporu iskrca koru i očisti skladišta, što nije izvršeno. Dopisom od 20. srpnja 1970. g. zatražio je da mu tužitelj plati troškove čišćenja broda od kore u iznosu od 1.902,70 danskih kruna, odnosno 253,69 USA \$, i to za brod "Olau Jarl". Ovim je dokazao tuženi da je doista tužitelj propustio iskrcati veću količinu kora drveta iz broda što je u smislu ugovora o prijevozu bio dužan učiniti. Kako je ove radove izveo tuženi, i o čemu je podnio tužitelju obrazloženu fakturu za utrošak vremena na odnosnom radu, to je tuženi dokazao da je doista za iskrcaj odnosno kore platio iznos od 253,69 dolara, pa je stoga sud uzeo da je tuženi - protivtužitelj taj dio zahtjeva dokazao u osnovi i visini.

Što se tiče ostatka zahtjeva od 250.- dolara, tuženi je doduše protestom od 9. srpnja 1970. g. postavio zahtjev da se očiste skladišta od kore. Medjutim u toku spora nije podnio obračun troškova i dokazao njihovu visinu, kao što je to učinio kod broda "Olau Jarl". Tuženi se zadovoljio da obavijesti tužitelja da je odnosni brod bio prodan nakon napuštanja luke Ploče, te da su kupci broda prihvatili da iskrcaju koru za iznos od 250.- dolara. U toku spora tuženi za ovaj dio zahtjeva nije dao dovoljan dokaz o utrošku vremena, radu i plaćenju odgovarajućoj naknadi za iskrcaj kore, pa je stoga taj dio zahtjeva sud odbio. Naime tuženi nije dokazao da je doista novim kupcima broda, samo zbog toga što iz broda nije bila iskrcaha količina kore, morao sniziti cijenu za 250.- dolara. Običan navod u dopisu tuženoga da je snizio prodajnu cijenu broda za 250.- dolara samo zbog te okolnosti, po nalazu suda nije dovoljan dokaz za osnovanost i visinu zahtjeva, pa je stoga presudjeno kao u dispozitivu po III.

G.B.